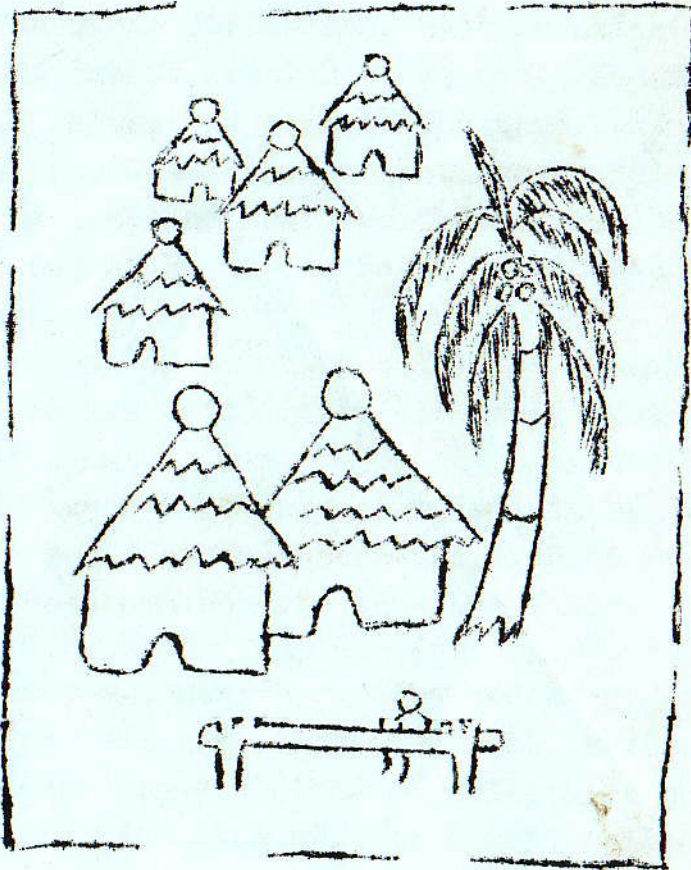

35 Frs.

Kpárááwú

Sokodé, 1989

Kpárátááwú kutoluú

Móólá-dées téédu wentí turíña tiwe Cááwú-jó né, Taabáalú ge turgállíná. Biiyéle Kpárátááwú nába kutoluú kegées nána ge. Baagálu nána né, buwá-jó ge boogónu bosúu, bányáá nánaamú susu: Naajóomá.

Kúboní weení wesgédé we nábaáwu né ge bányáá susu: Jéerí Fama. Sáátu wenkí kúboní umú we nána né, bányáá we ge susu: Kadambara nába; káma, bojójó batuliná damá bika bidées sáátu né, Kpárátááwú tojóó. Nána weeyéle bóndóm susu Kadambara ge Kpárátááwú nába waagá-gúrú bokónu bosúu cé, ánta; Kpárátááwú tojóó Kadambara.

Wíre bojójó né, beedí lurré bitikpílúú-daá bakágu tiiná. Asée alé adaá, buwá-daá nába-dées nde we nána, bányáá dúlé susu: Kóm. Kuyuu nuvoowú né, nge só weewíj lurré dúj dúdaá susu: a ceré téeré-téeré, dúcórú díbó dúto Naajóomá nába-ro; káma baagu Kóm.

Tóó, Kúboní umú waavónnyoozu buwá-wóró wánvarín né, waaján ikpíírú bidées nuvoowú kím (na idés zamóo babísi nánaamú. Bidées sáátu né, Lááwu nába-dées nábaánu nbulé; belé baadála ge baana téédu tím né, tiubá tilá belé kazóo hálu nána ubísi baraavszúqé. Biiyéle baa lé ge bows, susu: díbo Kpárátáágú na dúféesú.

Belé bagunvov-daa né, Kpárátááwú kés téesú kífati
ge.

Tóo, le Kpárátááwú kutoluú waagálú né
nbiilé.

Bugónú bulá téesú né, asuncé íba dudo
wóngboonáa ína. Wíre belé béndésé né, yowú waa-
zú balawótáá. Nge baalá lomaazé susu: dúbó
Kpárátááwú kúbóní anyóózi dāa ti. Baadala né, ulé
woonyóózi we tóm tím kazóo. Ína ge weení bee-
déesi yi né, waagbáazi núúni idāra yi susu Kpá-
rátááwú; dúnce-kásá-dúnce-kásá. Dúnce-kásá ku-
toluú susu: téesú nyaradú; weení wányarú téesú
né. Dúnce-kásá kím kújān kúbisú wúro tsóo-dés
táákí hálú na sinje. A urú weedi wúro tsóo, idés
táákí nbiilé.

Doo né, kowúroo féyí Kpárátááwú; saátu
wenkí téesú woogónú bucóo agó agó né, nge baazúv
kúboñdú celii hálú kowurátú ukónú titála; bii-
yéle wenbá baadāa téesú dokí né, kúboñdú ge
belé beedi.

Kpárátááwú kowurobóónú kés natínáázá.

Telúu-de

Wúro Nyóówú-dés

Wúro Buraáma-dés

Aguda-dés

Wenbá baadāa kúboñdú díi hálú bukónú bitále
kowurátú ngbóo ngónú hálú ma sinje né ndó, bāa
awení na idés kowuroboowú.

Jéerí Fáma
Wúro Nyááwú
Kpórigbó
Kovólóo
Lfa

Telúu-dé
Wúro Nyááwú-dés
Telúu-dé
Telúu-dé
Wúro Nyááwú-dés. Ulé

Idókuná na ku kúboñdu ge Jobó Búkaru weedi wúro
Isóo. Wúro kaḍaa hní nblé Kpárátááwú. Idés
kowuroboowú ge Telúu-dé.

Sáatu wenki weedi kowúroo ná, ngú bidés
sáatu; yóoni riké ge. Nge idondu naáru woodó
yu sísti: môngonáa nya ofobiya nsbérs bokóni
basíná nya kowúroo díi. Belé ge bánjyáa sísti:
Amá. Bagés yooráa fáya hba ge.

Tóo, kíseemíti woodóo bagbiná kisuuyé-
daá né, baabustiná bánjyáa we sísti: Sséemáti. Le
boogbóo yíde dím batáti yu né nblé.

Idés díi-daá, waalá yóoni dabata. Wenki
waalá Baatés Beenés-daá né, kulá dóni. Naáru
woogoni ná imúu yu sísti: íbo ulizí yu fiseré.
Umú woogbóo bedés alú, uluruná umú bú. Nge
woobó si ukézse we né, baagba yu balu, balizí
nóoni-dés múbre bónḍunáa agbógbó; umú waanú
sísti: igés yóorú fáya hní né ge umú woogóni si
ulés umú. Sáatu kím ge woogbóo Amá na idés
awénja-dínáa bobó bokóyoo belé. Waajáa si uku
kuroó kengé kadaá uráa ríḡa. Biiyéle háli na
sinje, Baatés hba tánjaa banú. Kpárátááwú hní
ténú bedés.

Wúro Jobó Sséémóo uzá-daá ge Jáama woo-
góni; waava ná yu bááriki-daá. Ulé weeveeri
ná we sísti béyele damá yám.

Llé wóró ge:

Wúro Caá Jobó

Wúro Nyááwú-dées

Wúro Caá Godomúu

Telúu-de

Wúro Buraáama

Wúro Buraáama-dées

Wúro Anyoro

Telúu-de

Kogbóo wúro Jobó Séesmóo háli wúro Anyoro
belé barína beedi wúro Isóo ge.

Llé wóró ge buđinti:

Wúro Aguda Múmuni

Aguda-dées

Wúro Bánjíná Elchááji

Idíísu

Wúro Nyááwú-dées

Wenbí biiyéle ge Kpárátááwú nba weedi
wúro Isóo háli nabúnwá damá-roozí né ge sisi:
Jáama woogóni umooná ke nna, ngú belé baamu yi
kazóo.

Tóo, a buzi, ulé wénnyém sisi: a mééjéle
deeli belé bónđokí ma nñináa wenbí bana bođó-
kiná ma nē! Na ulé ubisiná isii nna; háli bu-
gujvú-daá; waaziná we bama kowurođugoré sisi:
weení urína si idi Wúro Isóo né, asée ubisi du-
goré qum qidaá ge buvéyíná sisi: Kpárátááwú
nni yáá naaru.

Biyyéle si kakálii Kpárátááwú né, buhá
bukoná nari naani ge kaali.

Biyyéle lseledó Kpárátááwú wúrowá riké
wanzu ku qidaá.

Kpárátááwú lizasi kée nasile ge. Wúro
Nyála na Wúro Naa.

Lazasi sun siléeni sinverii tésé-
roozí; kidiim ulá, a bugés alú tánloró,
bónbonáa yi balá yi bidés dabáarawá ukóni
ulúru. Bánváa si kelimbé yáá fééni.

Kangara né, kúboní Jéerí Fáma waajaa
ná ku. Kiyíds ge Agbóoró. Doo sáatu wenkí
kúboní umú waagbára didáare né, asincé íba.
wóngoní bódóm ína. Wíre nebére woogóni né,
nge woodó we síst: umú uzoolés bacáa umú
didáare duna. Nge belé síst idánbuzi.
Wéndisií uku ibú alú bokpóo yi bacaaná yi
tésé! Ína ge woobó una idesilú balá sáawura.
Bonóózi woomóo damá né, nge boogbóo bedés
bú alú becélé belé. Belé boogbóo bú umú
balaná wenbí si balá né, baluzí azimá
boyooziná bedés bukáata bacáa kuraazidé.

Tóo, bú alú umú boogbóo yi bacaaná ku
né-dés yíds ge Agbóoró. Bináa baaján babisi-
ná ku bánvāá síst Agbóoró.

Móóláwá, baasí, séséti dabata ge ína.

Dáárwá, Kóólíwá, Lááwu-bíya, Níncéwá,
Dukéénwá, Wúrúmáwá, Nowóowá, Turéwá,
Fáfánáwá, Sandówá.

Kpárátááwú kiyaku wányānāa kalamaazí
ge, ataláata wíre.

Tóo, wenbí Kpárátááwú kés bi né nbulé
yool!

Mogoobiya alaa na abaalaa Tem kalaqaa,
takarada kina, kigee kunvulisi daazaa-ge ge.
Kinwili daa caanadom wenti doo daajaajaanaa
waala bi ge dedee tsevulasi woozuu susuwuu
ne.

Amá, denveerim mi sisi: teedu ciko ge
dambuzi duma. Bule ne, a weeni nyi sisi:
wena bidde zafuluude teedu natbru-roozí
ne, wambuzi ukamaa daa wenti tirina tawe
ne, buka dibizi dinyozi dilá nginaa
tuganaa daalam ti ne.

Mugoobu Caagbara Soolu Ngoobu.

"Histoire du village de Kparatao".

1ère édition 1er tirage Octobre 1989.(219 expl.)

2ème tirage Mars 1991.(200 expl.)

Imprimé par EDITEM B.P. 171 Sokodé.

N° d'impression 5

Dépôt légal 1er trimestre 1991.